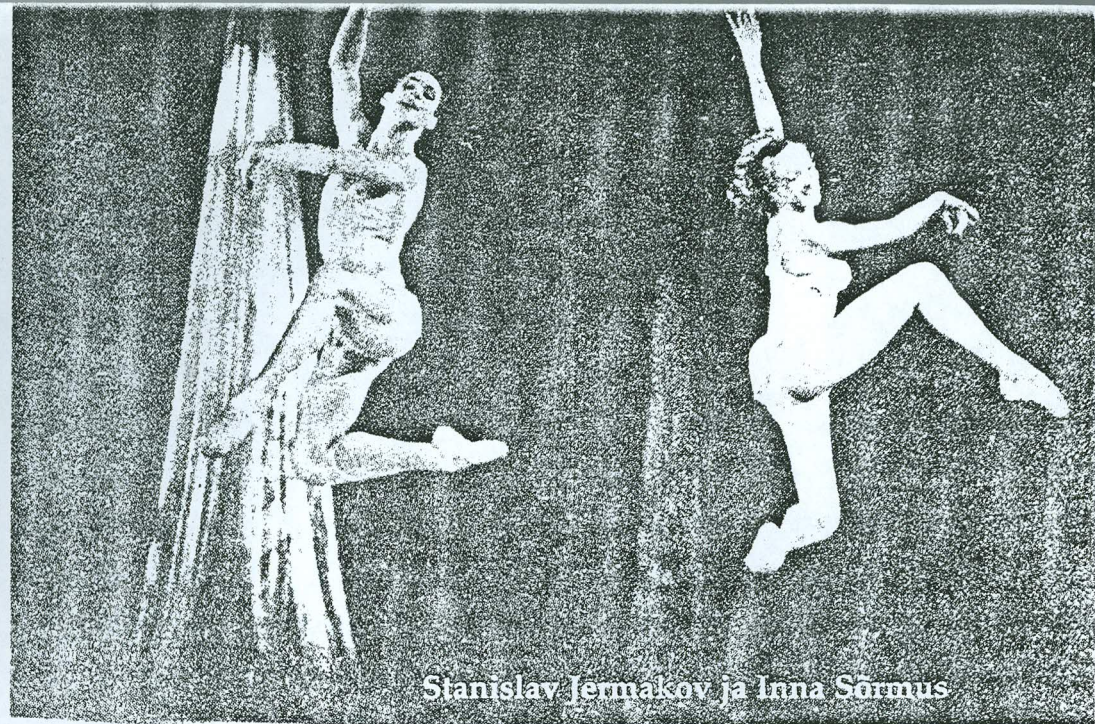

Artur Lill
ja Tatjana Kõlbas
"Daphnises ja
Chloés"

Stanislav Jermakov ja Inna Sõrmus

Balletibakhanaal on siiski võimalik

8. novembril lühiballettide esietendusel (koreograaf Mai Murdmaa "Daphnis ja Chloe", Jurijus Smoriginas "Carmen") Estonias kohtusid kütkestaval kombel tantsuajalugu ja balletiteatri tänane päev.

Rodion Štšedrini "Carmen-süüdi" kohta (aluseks Georges Bizet' ooper) on poetess Bella Ahmadulina öelnud: "Muusika suudleb muusikat!". Esietenduse kohta võib kinnitada, et ajalugu suudleb kaasaega. Teatavasti on nii "Daphnis ja Chloé" (muusika Maurice Ravel) kui ka "Carmen" seotud vene balletitraditsiooni pidupäevaga, kusjuures mõlemas kajastub ka venelaste suur kiindumus prantsuse kultuuri.

Balletimuusika vanakreeka kirjaniku Longose romaanile "Daphnis ja Chloé" tellis Sergei Djagilev Ravelilt teise vene hooaja etendusel Pariisis, enne esimest ilmasõda. "Carmeni" tellis oma abikaasalt Maia Plissetskaja ja see oli Moskva Suures Teatris

1967. aastal esimene tõeline modernballet.

Koreograafid Mai Murdmaa ja Jurijus Smoriginas ei rahuldu aga ajaloostampidega, vaid loovad ajaloole toetudes väga kaasaegsed ja omapärased etendused. Mai Murdmaa on "Daphnist ja Chloéd" lavastanud varem 1966. ja 1972. aastal. Varasem meenub võluva impressionistliku tantsupildina, praegune jõudis aga tõelise balletibakhanaalini, mida Estonia teatris viimasel ajal harva näha saanud.

Algset Mihhail Fokini koreograafiat mõjutas ameeriklannast tantsurevolutsionääri Isadora Duncani vanakreeka plastika. Aga ka Estonias oli reede õhtul tunda isadoraduncanlikku lõngu just tänu Mai Murdmaa musikaalsele koreograafiale, mille Inna Sõrmus ja Stanislav Jermakov ka väga väljendusrikkaks armuuetiks vormisid. Mees-tantsijaid on viimasel ajal palju kiidetud (seekord särasid lisaks Jermakovile Andrus Kambre ja Sergei Fedossejev), aga duncan-

likus teatris vääraks ehk veel enam kiidusõnu Inna Sõrmuse plastilisus, hingestatud graatsia, mis oli samuti hea, kuid ehk kõige tavapärase-ma lahendusega.

Emotsioonipurset ja bakhanaali sai oodatud eelneva informatsiooni põhjal ülipopulaarselt "Carmenilt". Oli ju Mai Murdmaa kinnitanud, et praeguses situatsioonis püüab ta "oma tänast mõtlemist realiseerida mujal", mitte Estonias. Ovatsioonid näitasid aga taas, et etenduse sünd on alati ootamatus, vahel ka loojale endale. Murdmaa "Daphnist ja Chloed" tahaks vaadata veel ja veel, sest kolmas lavastus on vist tõesti õnnearv.

Jurijus Smoriginase "Carmenis" oli "bakhanaali" ehk heas mõttes ohjeldamatut tantsu eelkõige sõdurite pidutsemises. Seepärast meenusidki Rodion Štšedrini süüdi esmalavastaja Alberto Alonso juhtmõtted, et Carmeni hukkumist ei põhjusta niivõrd armulugu, kuivõrd totalitaarse süsteemi normid.

"Carmen — see on väljakutse ja mäss." (Maia Plissetskaja memuaarid, lk 342.) Armulugu ei saanud seekord kasvada ainumääravaks, sest üks mõjuvamaid stseene oli just Kaie Kõrbi flirt nelja toreadooriga (väga põnevas lavakujunduslikus "puuris"), kui armulugu Joséga juba käimas. Läbi aegade on Carmeni tege-laskuju ülistatud aga ka seepärast, et ta ei suutnud armastada korraka mitut meest. Ta kas armastas või hülgas, pelgamata isegi surma. Selles oli tema vabaduspaatos.

Jurijus Smoriginase lavastuses oli kõige enam armastuskirge ja tõelist ahastust Viesturs Jansoni Don José. Näitlejatööna oli see minu jaoks teatriõhtu parim, kuigi tantsijatarina ületas Kaie Kõrb küllap kõiki ülejäänuid. Priimabaleriin oli hiilgav ja laitmatu, ta suutis koreograafi uued ideed virtuoosselt teostada.

Hiilgav oli ka kogu balletiõhtu valgustus (valgustuskunstnik Lloyd Sobel USAst). Ja peaaegu laitmatu Läti kunstnik Andris Freibergs. Orkester tundus nautivat muusikat: dirigeeris Jüri Alpernten.

Reet Kudu